

บทที่ 1

บทนำ

๗๕

สหกรณ์ร้านค้าเกิดขึ้นจากการรวมของผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากการเอารัดเอาเปรียบของผู้ขาย โดยทำการกักตุนสินค้า ขึ้นราคาสินค้าโดยไร้เหตุผลและความไม่ซื่อสัตย์ในการชั่งตวงวัด ผู้บริโภคจึงรวมตัวกัน เพื่อจัดซื้อสินค้าอันจำเป็นต่อการครองชีพมาจำหน่ายให้กันโดยไม่หวังกำไร แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสามารถซื้อสินค้าในราคายุติธรรม สินค้ามีคุณภาพ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบเท่ากับเป็นการให้บริการเพื่อการกินอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกและครอบครัว และจะได้รับเงินเฉลี่ยคืนถ้าสหกรณ์มีกำไรในตอนสิ้นปีผลจากความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในเรื่องค่าครองชีพที่สูงขึ้น ยกฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกและครอบครัวและผู้ให้บริการ ซึ่งจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่ง

สหกรณ์ร้านค้าในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 ที่จังหวัดอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง แต่ก็ต้องเลิกกิจการไปเพราะขายสินค้าให้แก่ชาวชนบทที่อยู่ในท้องถิ่น จึงมีปริมาณยอดขายต่ำ จนอยู่ไม่ได้ต้องเลิกกิจการไป ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี พ.ศ. 2491 ประเทศไทยได้รับผลจากเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เกิดเงินเฟ้อภายหลังสงครามและการขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้อย่างมาก สินค้าขาดตลาดและมีราคาสูง รัฐบาลในขณะนั้นจึงนำระบบสหกรณ์ร้านค้ามาแก้ปัญหาโดยให้จัดตั้งสหกรณ์ทั่วประเทศแล้วทำการจัดสรรปันส่วนสิ่งของให้แก่ข้าวสาร น้ำมันก๊าด เทียนไข ไม้ขีดไฟ ไปยังสหกรณ์เพื่อแบ่งปันขายให้ประชาชนที่เป็นสมาชิก อีกทอดหนึ่ง จึงมีการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ดำเนินงานอยู่ในระยะหนึ่งก็เลิกกิจการไป ทั้งนี้เพราะการจัดตั้งสหกรณ์เป็นการริเริ่มของทางรัฐบาล สมาชิกยังไม่เข้าใจวิธีการสหกรณ์ จึงขาดความภักดีต่อสหกรณ์และผู้บริหารงานสหกรณ์ขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นในการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าให้ประสบความสำเร็จจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของสมาชิก ปริมาณธุรกิจที่เพียงพอความรู้ความสามารถของผู้บริหารงานสหกรณ์

ในการขยายงานสหกรณ์ร้านค้าในแหล่งชุมชนต่าง ๆ นอกจากการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่แล้วอาจกระทำได้โดยการให้สหกรณ์ร้านค้าที่ดำเนินกิจการดี มีฐานะมั่นคงและตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทำการเปิดสาขาให้การบริการตามแหล่งชุมชนที่ต้องการ การจัดให้มีการขยายสาขาจะทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปด้วยดี กว่าการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ เพราะ

1. การเปิดสาขาจะได้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานสหกรณ์ซึ่งมีอยู่แล้วมาบริหาร ส่วนการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ อาจได้ผู้บริหารที่ไม่มีความสามารถในการดำเนินงานหรือไม่ เข้าใจวิธีการสหกรณ์ทำให้สหกรณ์ที่จัดตั้งใหม่ล้มเหลว
2. ในการตั้งสหกรณ์ใหม่ จะต้องจัดหาสถานที่เป็นที่ทำเลร้านค้าที่ดี เพื่อให้สมาชิกและลูกค้าของสหกรณ์สามารถใช้บริการได้สะดวก การจัดตั้งสหกรณ์ใหม่จะได้เงินค่าหุ้นของสมาชิกเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีเงินทุนไม่เพียงพอที่จะจัดหาทำเลการค้าที่ดีได้เพราะมีราคาสูง อาจทำให้สหกรณ์ที่จัดตั้งใหม่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่การเปิดสาขา สหกรณ์จะสามารถหาเงินทุนได้มากกว่าเพราะนอกจาก เงินค่าหุ้นแล้วยังมีเงินทุนจากสหกรณ์เดิมที่ได้สะสมไว้
3. การเปิดสาขาเป็นการเพิ่มกำลังการซื้อสินค้าของสหกรณ์ ทำให้มียอดซื้อสินค้าสูงขึ้น มีอำนาจต่อรองราคาสินค้ากับผู้ขายได้มากขึ้น ทำให้ต้นทุนสินค้าต่ำลง สามารถตั้งราคาขายต่ำกว่าราคาตลาด เพื่อแข่งขันกับผู้ค้าทั่วไป
4. การเปิดสาขา เป็นการขยายการให้บริการสมาชิก ทำให้สมาชิกสามารถซื้อสินค้าจากสาขาต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ โดยไม่ต้องเดินทางไกล และสมาชิกสามารถใช้บริการจากสาขาโดยไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิกใหม่ ซึ่งทำให้สมาชิก เห็นคุณค่าของสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

ในการบริหารงานสหกรณ์ ผู้บริหารงานสหกรณ์จะต้องจัดหาสินค้าที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายในราคายุติธรรม และจัดให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกของสหกรณ์ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์และ เห็นคุณค่าของสหกรณ์มากขึ้น ซึ่งทำให้วิธีการสหกรณ์ในประเทศไทยเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ในการดำเนินงานธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ หรือมีสาขา เจ้าของธุรกิจย่อมไม่สามารถควบคุมดูแลการดำเนินงานด้วยตนเองอย่างทั่วถึง จึงต้องมีการควบคุมภายในทางการบัญชี เพื่อป้องกันและดูแลรักษาทรัพย์สินของกิจการมิให้เกิดการสูญหาย ฉ้อโกงและเสื่อมประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมภายในไม่เป็นสิ่งจำเป็น เฉพาะในธุรกิจที่ดำเนินงาน เพื่อหวังกำไรสูงสุดเท่านั้น ในธุรกิจสหกรณ์ร้านค้าที่มีสาขา ซึ่งทรัพย์สินที่ต้องดูแลกระจายอยู่ตามสาขาต่าง ๆ มีรายการค้าและพนักงาน เป็นจำนวนมากจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการควบคุมภายในทางการบัญชีเช่นกัน เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินงานอยู่รอดและสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง หากการควบคุมภายในของสหกรณ์ร้านค้าไม่มีประสิทธิภาพแล้วจะทำให้สมาชิกผู้ใช้บริการ พนักงานและผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ได้รับความกระทบกระเทือน ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลเหล่านั้นขาดความศรัทธาในสหกรณ์และวิธีการสหกรณ์

ในปัจจุบันทางรัฐบาลโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ เห็นความสำคัญของการสนับสนุนการขยายสาขาสหกรณ์ร้านค้า จึงได้มีการจัดตั้งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อให้สหกรณ์ร้านค้าขยับไปเพื่อใช้ในการขยายสาขาได้สาขาละไม่เกิน 3 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี ระยะเวลาชำระคืน 15 ปี และคณะอนุกรรมการกำหนดแผนงานสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้จัดตั้งขึ้น ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาสหกรณ์ร้านค้าไว้ประการหนึ่ง คือ ให้จัดให้มีสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศจังหวัดละ 1 - 2 สหกรณ์ และขยายสาขาของสหกรณ์จังหวัดนั้น ๆ ไปตามอำเภอหรือแหล่งชุมชนหนาแน่น ในปัจจุบันมีสหกรณ์ร้านค้าทั้งประเทศ 296 แห่งอยู่ในทุกจังหวัด สหกรณ์ที่มีสาขามี 3 แห่ง อยู่ในกรุงเทพฯ 2 แห่ง และเชียงใหม่ 1 แห่ง จากเหตุผลดังกล่าวเป็นที่คาดว่าในอนาคตสหกรณ์ร้านค้าที่มีการขยายสาขาจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัญหาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการดำเนินงาน วิธีการปฏิบัติของสหกรณ์ร้านค้าที่มีสาขาที่อยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาการควบคุมภายในทางการบัญชีที่สหกรณ์ถือปฏิบัติอยู่
3. ศึกษาถึงปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีว่ามีข้อบกพร่องใดบ้าง เพื่อ เสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากตำรา เอกสารข้อบังคับระเบียบและรายงานของทางราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์ร้านค้า
2. สัมภาษณ์ พนักงานผู้ปฏิบัติงาน ผู้จัดการ ของสหกรณ์ร้านค้าที่มีสาขา และผู้เกี่ยวข้อง
3. นำข้อมูลที่ได้รับมาประเมินผลการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์ร้านค้าที่มีสาขา

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้สหกรณ์ร้านค้าที่จะทำการ เปิดสาขานำไปปรับใช้
2. เพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์ร้านค้าทราบถึงจุดอ่อนของการควบคุมภายในที่จะต้อง จัดให้มีขึ้นในกิจการ
3. เป็นแบบอย่างในการจัดระบบการควบคุมในธุรกิจอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ห้างสรรพสินค้า
4. ใช้ประกอบในการศึกษา เกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการบัญชี